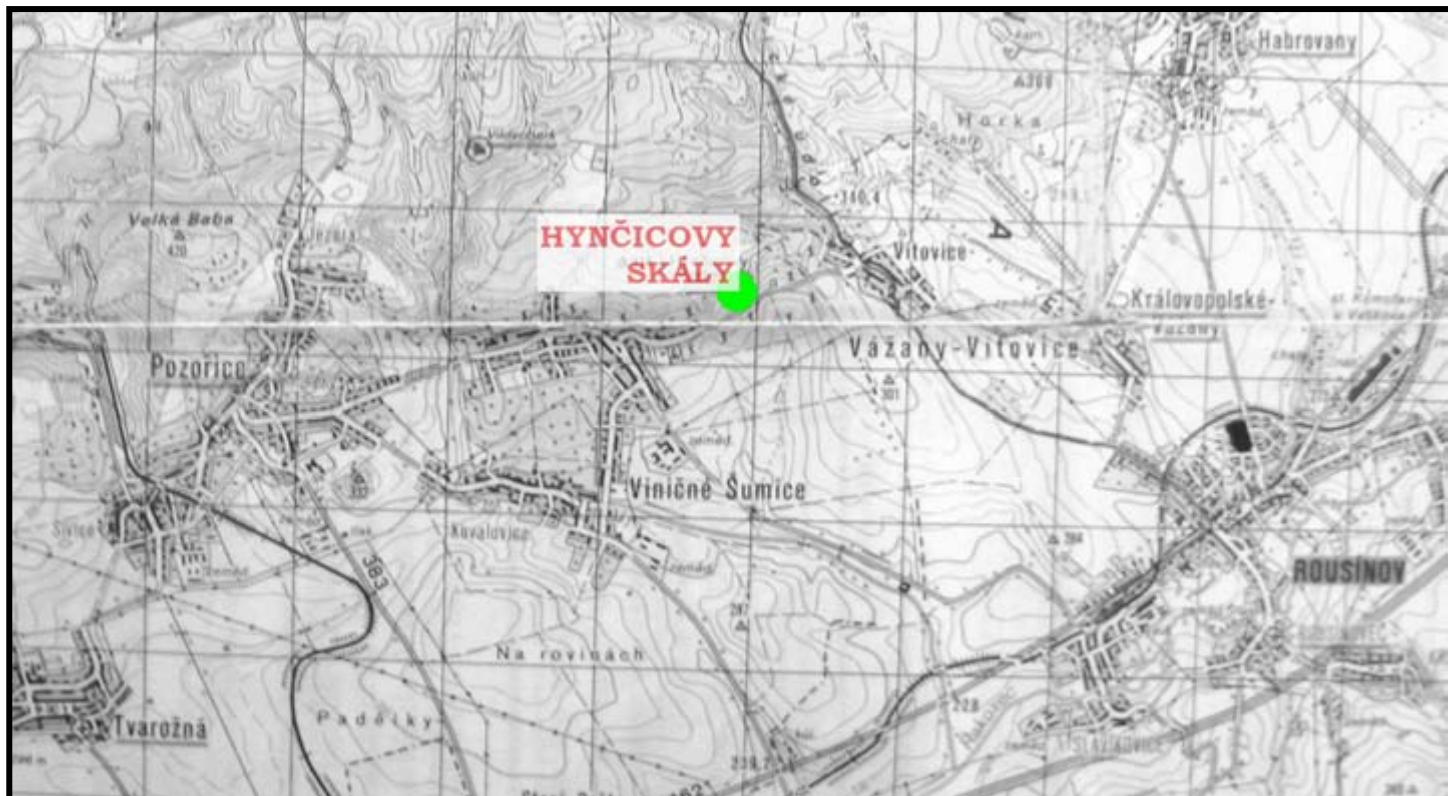

HYNČICOVY SKALY

Království netřesku

OBSAH

Hynčicovy skály	strana	4
Kvetoucí temeno		6
Na skále		10
Hlavně keře		14
Pod skalou		16
Slzičky		18
Česneky		19
Zvířena		20
Květena		24

Foto na titulní straně obálky
Netřesk výběžkatý

Foto na zadní straně obálky
Pavinec horský

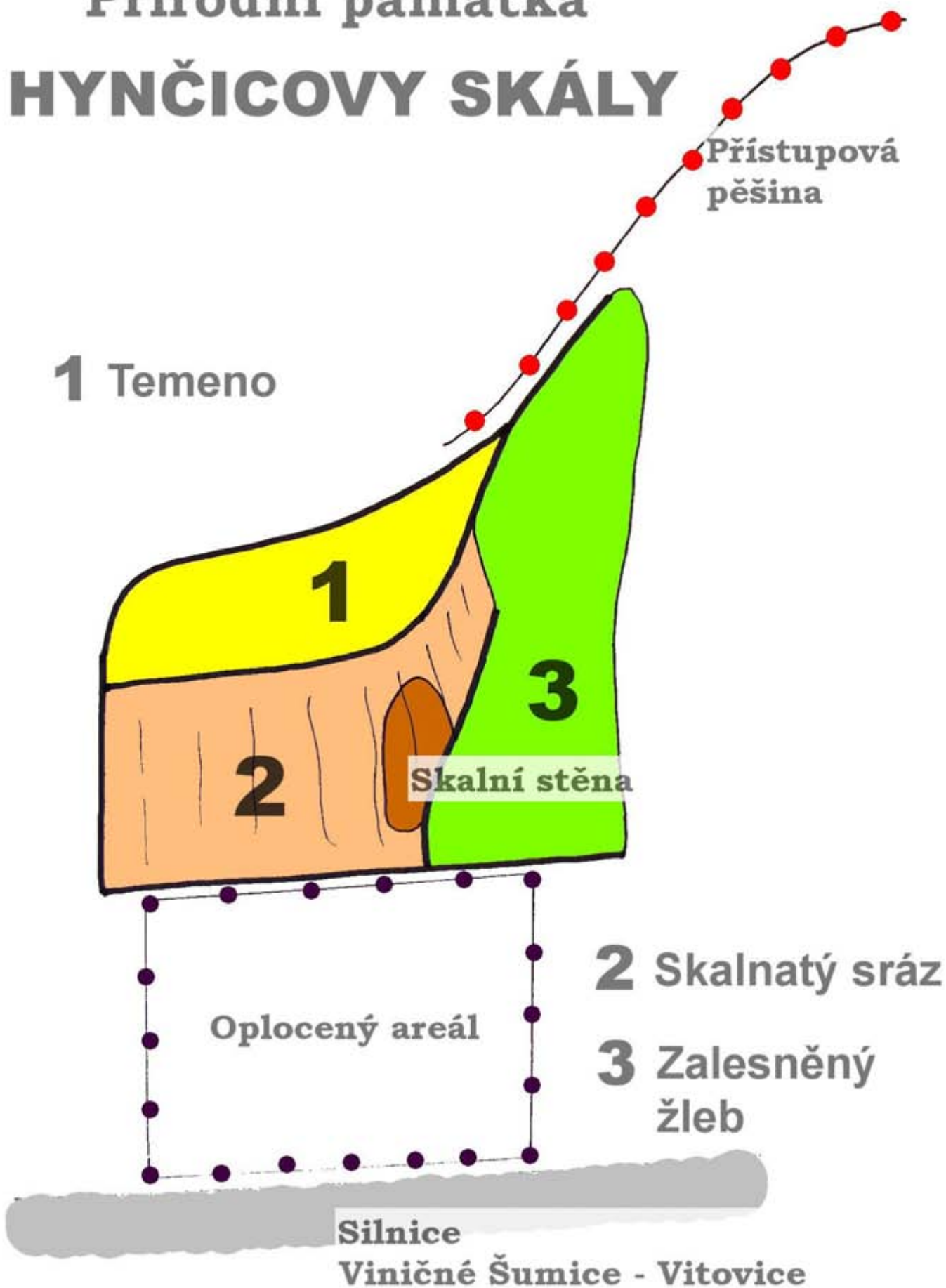
Zpracoval

Josef a Karla MARTIŠKOVI
Česká svaz ochránců přírody
základní organizace Brněnsko
Pustiměřské Prusy 103, 683 21 Pustiměř

Únor 2010

Přírodní památka

HYNČICOVY SKÁLY

Přírodní památka Hynčicovy skály v kat. území Viničné Šumice s výměrou 0,13 ha a ochranným pásmem po celém obvodu v šířce 50 metrů chrání fragment teplomilných společenstev na skalním útvaru z kulmských slepenců. Vyhlášena byla v roce 1984. Leží v nadmořské výšce kolem 305 m n.m. a je tvořena skálou asi 18 metrů vysokou v úpatí prudké jižně orientované stráně. Svislé stěny skály jsou z části rozdělené několika svislými zářezy a vodorovnými trhlinami a stupni. Počátkem 20. století byla část skal odstřelena k získání stavebního kamene. Dříve údajně měla sloupovitý charakter. Území je nedílnou součástí rozsáhlého komplexu prudkých jižních svahů, ohraničujících Drahanskou vrchovinu na jihu proti Vyškovskému úvalu, s tradiční pestrou mozaikou různorodě zemědělsky využívaných ploch jako vinic, sadů, zahrad, políček nebo luk. Dnes po velkých plochách opuštěných a podléhajících spontánnímu rozvoji dřevin.

Hynčicovy skály

Pohled od silnice

Ještě v roce 1953 byl celý komplex jižních svahů jen sporadicky porostlý dřevinami. Hlavně keři a ovocnými stromy. Víceméně v celém rozsahu byl nějakým způsobem zemědělsky extenzivně využíván jako sady, zahrady, vinice, louky nebo políčka. Nedílnou součástí takto vypadajícího a využívaného komplexu byly i Hynčicovy skály. V následujících desetiletích začaly být mnohé pozemky postupně opuštěny a měnily se v travobylinná až dřevinná lada. Celý komplex začal měnit svůj tradiční a nepochybně po staletí přetrvávající charakter. V roce 1992 se již Hynčicovy skály potýkaly s nadměrným rozvojem dřevinného patra zásadním způsobem omezujícím plnohodnotný rozvoj teplomilných společenstev. Volné skalnaté plochy byly stále menší a na ústupu byla většina vyskytujících se významných druhů rostlin. Rychle expandovaly zejména trnky obecné, svídy krvavé nebo růže šípkové. V bezprostředním okolí se zase uplatňovaly a rozšiřovaly některé vysazené nebo spontánně náletlé cizorodé dřeviny jako akát či pámelník bílý. V samém konci minulého století

byl v území proveden neřízený a následně usměrněný zásah. Ten spočíval v první v radikální plošné redukci, či spíše vyřezání, dřevin bez rozlišování druhů a bez jakéhokoliv ošetřování v souvislosti s následným zmlazováním. Během zásahu sice nebyly dotčeny některé významné dřeviny jako duby nebo ojedinělý dřín obecný, ale téměř všechny ostatní keře byly vyřezány. Neřízený zásah sice na jedné straně vyvolal masivní drobné zmlazování odstraněných dřevin, ale na druhé straně významně přispěl k optimalizaci podmínek pro rozvoj cenných teplomilných společenstev včetně populací obou vyskytujících se zvláště chráněných rostlinných druhů uvolněním skalnatých ploch. V letech 2004-2005 pak byl po celém území ve dvou etapách proveden zásah spočívající jednak v dosažení cílovému stavu prostorového rozmístění dřevin, uvolnění vzácných porostů třeshně křovité a eliminaci zmlazování dřevin po předchozím neřízeném zásahu.

Fragmenty kamenných tarásků v dolních partiích skalnatého srázu upomínají na dřívější využití části území, nejspíše jako vinic

Dnes lze konstatovat, že celé území je stabilizované s plošně obnovenými podmínkami pro rozvoj teplomilných společenstev a celkovým estetickým zhodnocením malebné skalnaté lokality.

Barevný rozkvět jara kať doročně začíná i končí na Hynčicových skalách na temeni.
Koncem dubna zde nejprve rozkvétají bohaté porosty přízemní třešně křovité (*Cerasus fruticosa*).

Kvetoucí temeno

Třešeň křovitá je nízká dřevina dorůstající zpravidla jen do výšky 40-50 cm je schopná intenzivního rozšiřování podzemními výhony. Proto pravidelně vytváří nízké plošné houštiny. Drobné červené nakyslé plody (třešinky) dozrávají během července a srpna.

Záhy po odkvětu třešňových porostů se temeno Hynčicových skal barví mozaikou až vzájemně promíchaných bohatých porostů stepní trávy - kavylu sličného (*Stipa pulcherrima*) a atraktivně kvetoucí smolničky obecné (*Steris viscaria*). Zatímco růžové porosty smolničky záhy dokvétají, tak rozkvět bělostného kavylu je dobře patrný až do konce měsíce.

Kavyl sličný

Smolnička obecná

Hlaváč bledavý
(*Scabiosa ochroleuca*)

Modřenec chocholátý
(*Muscari comosum*)

Jetel podhorní
(*Trifolium alpestre*)

Začátkem léta ovládnou temeno skály
statné žlutě kvetoucí
divizny rakouské (*Verbascum austriacum*)

Začátkem srpna pak ještě přijdou na řadu,
v některých letech velmi bohaté,
porosty rozrazilu klasnatého (*Pseudolysimachion spicatum*)

Bělozářka větvenatá
(*Anthericum ramosum*)

Sesel sivý
(*Seseli osseum*)

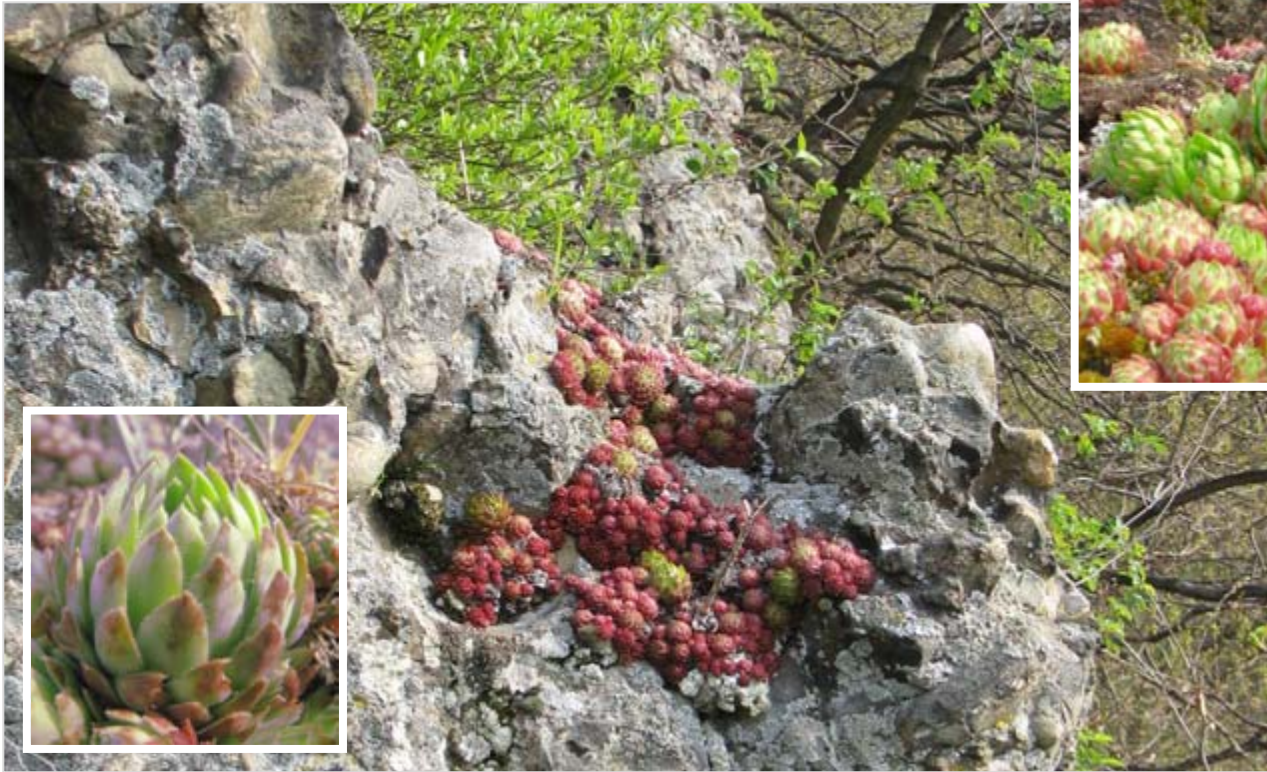

Čilimníkovec černající
(*Lembotropis nigricans*)

Čilimník řezenský
(*Charamecytisis
ratisbonensis*)

Silenka ušnice
(*Silene otites*)

Přízemní porosty netřesku jsou na skále k vidění po celý rok. Záhy z jara během druhé poloviny dubna mají charakteristický červenavý nádech.

Na skále

Členité a osluněné jižně exponované partie Hynčicových skal jsou královstvím netřesku výběžkatého (*Jovibarba globifera*), jehož porosty dodávají tomuto území ryze specifický charakter. Jde o původní skalničku naší krajiny. Přízemní listy této rostliny vytvářejí charakteristické kulovité hustě nahlučené růžice, které mnohde porůstají nemalé plochy skal. Netřesky na Hynčicových skalách rozkvétají zpravidla během druhé dekády července.

Daleko dříve před rozkvětem netřesků, ke kterému dochází velmi pomalu, ještě během jara rozkvétá ve skále kosatec pestrý (*Iris variegata*). Zpravidla během druhé poloviny května. Každoročně zde lze sledovat desítky kvetoucích rostlin. Rozkvět je však dosti postupný, takže není nějak nápadný či působivý. Nekvetoucí porosty typických kosatcových listů jsou daleko častější a mnohde vytvářejí společně s porosty netřesku či jiných rostlin ve skalnatém prostředí malebná a působivá zákoutí.

Statná žlutá květenství další z charakteristických rostlin skály se objevují nejvíce během první poloviny července, ale již od konce dubna můžeme nacházet pomalu vzrůstající rostliny. Jde o lnici kručinkolistou (*Linaria genistifolia*), vzdáleně upomínající na nějakou žlutě kvetoucí diviznu. Každoročně tu kvetou desítky a desítky rostlin.

Pryšec chvojka

Ve skále rostou desítky dalších druhů rostlin. Začátkem jara se během dubna objevují porosty mochny písečné (*Potentilla arenaria*) nebo pryšce *chvojky* (*Euphorbia cyparissias*) a řada drobných jarních jednoletých efemér: osívka jarní (*Erophila verna*), plevel okoličnatý (*Holosteum umbellatum*), rožec obecný (*Cerastium holosteoides*) nebo rozrazil břechťanolistý (*Veronica hederifolia*).

Plevel okoličnatý

Osívka jarní

Rozrazil břechťanolistý

Rožec obecný

Mochna stříbrná

Kakost krvavý

Chlupáček zední

Zvonek moravský

Během třetí dekády května dosahuje maxima rozkvět kakostu krvavého (*Geranium sanguineum*), mochny stříbrné (*Potentilla argentea*) nebo chlupáčku zedního (*Hieracium pilosella*). Začátkem července se objevují kvetoucí divizny rakouské (*Verbascum austriacum*), šedivky šedé (*Berteroa incana*), zvonky moravské (*Campanula moravica*) nebo bělozářky větevnaté (*Anthericum ramosum*). V polovině července nastává maximum rozkvětu rozrazilu klasnatého (*Pseudolysimachion spicatum*) a lnice kručinkolisté (*Linaria genistifolia*). Zpravidla až během srpna pak můžeme nalézt pupavu obecnou (*Carlina vulgaris*) nebo pupavu bezlodyžnou (*Carlina acaulis*).

Květy pupavy obecné jsou na koncích vysokých větvených bylin

Mohutné až 10 cm velké květy bezlodyžné jsou přisedlé k zemi

Volným skalnatým plochám domnuje košatý křivolaký letitý dub zimní (*Quercus petraea*) a také ojediněly jít nemálo vzrostlý dřín obecný (*Cornus mas*).

Hlavně keře

Ve skalnatém srázu Hynčičových skal jsou charakteristické nízké porosty některých teplomilných druhů keřů. Nejpočetněji je zastoupena třešeň křovitá (*Cerasus fruticosa*), ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*) nebo skalníky: skalník obecný (*Cotoneaster integerrimus*) a skalník matranský (*Cotoneaster matrensis*) jsou od sebe k nerozeznání.

Dřín obecný

Ze skal uváděnou růži galskou se přímo v chráněném území nepodařilo v posledních letech objevit

Růže šípková

Hloh

Ptačí zob obecný

Řeštlák počistivý

Brslen bradavičnatý

Brslen evropský

Zastoupeny jsou i další druhy: růže šípková (*Rosa canina*), hloh obecný (*Crataegus laevigata*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), brslen evropský (*Euonymus europaeus*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), řeštlák počistivý (*Rhamnus catharticus*) nebo trnka obecná (*Prunus spinosa*).

Skalníky

Pod skalou

Východně pod skalou je prudký svažitý žleb porostlý zapojeným lesem v neobyčejně druhově pestré skladbě. Objevíme zde habr obecný (*Carpinus betulus*), lísku obecnou (*Corylus avellana*), dub zimní (*Quercus petraea*), třešeň ptačí (*Cerasus avium*), lípu malolistou (*Tilia cordata*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*) nebo i vzrostlý břek obecný (*Sorbus torminalis*).

Hynčicovy skály jsou budovány račickými slepenci myslejovického souvrství (tzv. drahanského kulmu), které se ukládaly v prvohorách během karbonu někdy před 345 miliony let. V následujících desítkách milionů let trvajícího vývoje se pak díky nejrozličnějším horotvorným, erozním nebo periglaciálním pochodům ocitly při samém povrchu. Slepence jsou hrubozrnné. Jednotlivé valouny (zrna) jsou dobře opracované a zakulacené. Zhruba z poloviny jsou tvořeny metamorfovanými horninami (rulou, dvorem, fylitem, kvarcitem nebo migmatitem), zhruba z třetiny horninami sedimentárními (břidlicí, pískovcem, slepencem, vápencem nebo rohovcem) a v minimální míře také horninami magmatickými a křemennými valouny. Valouny ve slepencích výrazně převažují nad hrubozrnnou drobovou základní hmotou, která vyplňuje mezery mezi valouny.

V dolních partiích je skála zakončena vysokou kolmou stěnou spadající do stinného žlebu. Jen nevysoko nad zemí v ní lze sledovat pradávňé ukládání sedimentů (dnešních slepenců) v různorodě hrubých vrstvách.

Začátkem května můžeme každoročně v zalesněném úlebu spatřit svítivě bíle rozkvetlou korunu letitého břeku.

V zastíněných partiích nacházejí vhodné podmínky k životu některé druhy kapradin. Nejbohatší zde bývají porosty osladiče obecného (*Polypodium vulgare*). Nejen ve stinných polohách skály nalezneme i trojici druhů drobných sleziníků: sleziník červený (*Asplenium trichomanes*), sleziník severní (*Asplenium septentrionale*) a sleziník routičku (*Asplenium ruta-muraria*).

Sleziník červený

Osladič obecný

Sleziník severní

Hvozdík kartouzek a vzácnější hvozdík Pontederův jsou jen velmi obtížně vzájemně rozlišitelní.

Slzičky

Charakteristickou skupinou květin společenstev porůstající Hynčicovy skály jsou drobné růžově kvetoucí „slzičky“ – hvozdíky. Přímo v území jde o 4 druhy: hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*), hvozdík Pontederův (*Dianthus pontederæ*), hvozdíček prorostlý (*Kohlrauschia prolifera*) a hvozdík svazčitý (*Dianthus armeria*). V nejbližším okolí skal pak lze ještě objevit hvozdík kroupenatý (*Dianthus deltoides*). První dva druhy můžeme zastihnout v rozkvětu již od druhé poloviny května, zbývající druhy až během července.

Hvozdík svazčitý

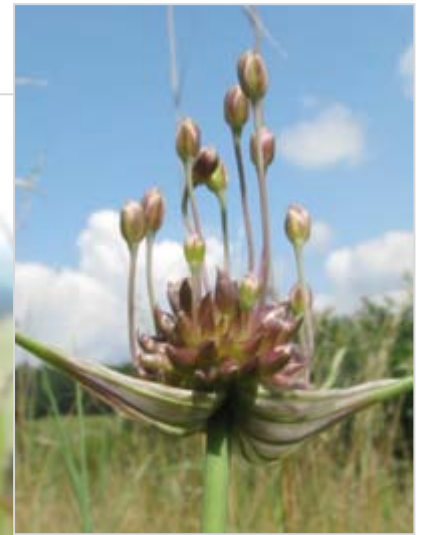

Hvozdík kroupenatý

Hvozdíček prorostlý je na rozdíl od ostatních vytrvalých druhů bylinou jednoletou

Česnek viniční rozkvétá zpravidla během července.
Jistě nás zaujme nápadně dlouhými listeny.

Česneky

Na hynčicových skalách kupodivu neroste jeden ze symbolů květeny skalnatých výchozů kulmských slepenců na Šlapanicku – česnek žlutý (*Allium flavum*). Nalézt tu však můžeme jiné tři druhy: česnek horský (*Allium montanum*), česnek planý (*Allium oleraceum*) a česnek kulatohlavý (*Allium sphaerocephalon*). V nejbližším okolí skal pak můžeme ještě narazit na nějaké rostliny česneku viničního (*Allium vineale*).

Česnek kulatohlavý
rozkvétá již záhy z jara během
druhé dekády června

Česnek planý
rozkvétá během července

Česnek horský
rozkvétá zpravidla až během
první poloviny srpna

Přímo na Hynčicových skalách žije ještěrka zelená (*Lacerta viridis*). Skály jsou totiž nedílnou součástí rozsáhlého komplexu jižně orientovaných výslunných svahů nad Viničními Šmicemi při okraji zalesněné Dražanské vrchoviny, který je tradičním areálem výskytu tohoto druhu. Žije především podél okraje lesa, ale početněji proniká i do volných ploch navazujících svahů kde mnohde mimo jiné nachází ideální místa k životu doplněná četnými fragmenty bývalých kamenných tarásků.

Samec má v době jarního páření nápadně modré zbarvení hrdla a hlavy.

Zvířena

Hynčicovy skály jsou natolik malým územím, že v nich prakticky nehnízdí žádné významné druhy ptáků. Ovšem v jejich nejbližším okolí již můžeme narazit na hnízdící žluvu hajní (*Oriolus oriolus*), lejska šedého (*Muscicapa striata*), krutihlava obecného (*Jynx torquilla*), strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*), tuhýka obecného (*Lanius collurio*), pěnici vlašskou (*Sylvia nisoria*) nebo brambornička černohlavého (*Saxicola torquata*).

Kudlanka nábožná (*Mantis religio*) je pravidelně k vidění v celém rozsáhlém komplexu výslunných strání. Samozřejmě i přímo na hynčicových skalách.

Podstatně menším, ale o to daleko snadněji pozorovatelným obyvatelům skály je saranče modrokřídle (*Oedipoda coerulescens*). Velká světle modrá pole v křídlech se nám ukáží po jejím vyplašení za letu.

Rozsáhlý komplex strání je dodnes územím mimořádně bohatě a pestře osídleným teplomilným hmyzem. Mnohé z nich můžeme objevit přímo nebo v bezprostřední blízkosti chráněného území. Každoročně od konce června do srpna můžeme ve zdejších teplomilných trávnících sledovat život drobných denních motýlů – vřetenušek. Nejvzácnější je vřetenuška ligrusová (*Zygaena carniolica*). Z dalších lze jmenovat například vřetenušku obecnou (*Zygaena filipinellae*) nebo vřetenušku mateřídouškovou (*Zygaena purpuralis*).

Vřetenuška
Vřetenuška

Je neuvěřitelné, že na tak malém území, jakým Hynčičovy skály bezesporu jsou, stále přežívá zdejší populace modráška rozchodníkového (*Scolitantides orion*). Housenky tohoto mizejícího druhu žijí výhradně na rozchodníku velkém (*Sedum maximum*).

Nejnápadnějším hmyzem Hynčičových skal a celého okolního svahového komplexu jsou denní motýli. Od konce dubna do poloviny září zde můžeme dodnes spatřit několik desítek druhů. I těch druhů, které dnes patří k ohroženým a rychle ubývajícím.

Okáč třeslicový
(*Coenonympha glycerion*)

Okáč ovsový
(*Minois dryas*)

Otakárek fenyklový
(*Papilio machaon*)

Otakárek ovocný
(*Iphiclides podalirius*)

Ohniváček černokřídý
(*Lycaena phlaeas*)

Ohniváček černoskvřnný
(*Lycaena tityrus*)

Modrásek vikvicový
(*Polyommatus coridon*)

Modrásek jehlicový
(*Polyommatus icarus*)

Ťluťásek
(*Colias*)

Ťluťásek
(*Colias*)

Bělásek rezedkový
(*Pontia daplidice*)

Perleťovec malý
(*Issoria lathonia*)

Zvláště chráněné druhy dřevin

Dřín obecný *Cornus mas* ohrožený druh

Zvláště chráněné druhy trav

Kavyl sličný *Stipa pulcherrima* silně ohrožený druh

Zvláště chráněné druhy bylin

Kosatec pestrý *Iris variegata* silně ohrožený druh

Květena

Na Hynčicových skalách bylo doposud nalezeno více než 150 druhů vyšších rostlin. Z toho jde ve 47 případech o druhy významné: zvláště chráněné (3) nebo ohrožené zařazené na Červeném seznamu (44).

Radyk prutnatý

Bělolist rolní

Zběhoveček trojklanný

Ohrožené druhy dřevin zařazené na Červeném seznamu flóry ČR

Brslen bradavičnatý	<i>Euonymus verrucosa</i>	vzácný druh
Břek obecný	<i>Sorbus torminalis</i>	vzácný druh
Čilimník řezenský	<i>Chamaecytisus ratisbonensis</i>	vzácný druh
Hrušeň polnička	<i>Pyrus pyraeaster</i>	vzácný druh
Jilm polní	<i>Ulmus minor</i>	vzácný druh
Růže galská	<i>Rosa gallica</i>	ohrožený druh
Skalník matranský	<i>Cotoneaster matrensis</i>	vzácný druh
Skalník obecný	<i>Cotoneaster integerrimus</i>	vzácný druh
Třešeň křovitá	<i>Cerasus fruticosa</i>	ohrožený druh

Ostřice nízká
Rozkvétá jako první tráva –
zpravidla již na přelomu dub-
na a března

Vousatka prstnatá
bývá v plném květu až začát-
kem srpna

Strdivka sedmihradská
rozkvétá během července

Charakteristicky ojíněný
pýr prostřední
kvete také v červenci

Ohrožené druhy trav zařazené na Červeném seznamu flóry ČR

Kostřava walliská	<i>Festuca valesiaca</i>	vzácný druh
Ostřice Micheliova	<i>Carex michelii</i>	ohrožený druh
Ostřice nízká	<i>Carex humilis</i>	vzácný druh
Ostřice stepní	<i>Carex supina</i>	ohrožený druh
Pýr prostřední	<i>Elytrigia intermedia</i>	vzácný druh
Strdivka sedmihradská	<i>Melica transsilvanica</i>	vzácný druh
Sveřep japonský	<i>Bromus japonica</i>	vzácný druh
Sveřep polní	<i>Bromus arvensis</i>	kriticky ohrožený druh
Vousatka prstnatá	<i>Botriochloa ischaemum</i>	vzácný druh

Charakteristický ojíněná
kostřava walliská
bývá v plném květu
v první polovině června

Krvavec menší
(*Sanguisorba minor*)

Chrpa čekánek
(*Centaurea scabiosa*)

Řepík lékařský
(*Agrimonia eupatoria*)

Úročník bolhoj
(*Anthyllis vulneraria*)

Klinopád obecný
(*Clinopodium vulgare*)

Silenka nicí
(*Silene nutans*)

Ohrožené druhy bylin zařazené na Červeném seznamu flóry ČR

Bělolist rolní	<i>Filago arvensis</i>	ohrožený druh
Bělozářka větevnatá	<i>Anthericum ramosum</i>	vzácný druh
Česnek horský	<i>Allium montanum</i>	vzácný druh
Česnek kulatohlavý	<i>Allium sphaerocephalon</i>	silně ohrožený druh
Divizna rakouská	<i>Verbascum austriacum</i>	vzácný druh
Hvozdíček prorostlý	<i>Kohlarauschia prolifera</i>	vzácný druh
Hvozdík Pontederův	<i>Dianthus pontederæ</i>	ohrožený druh
Hvozdík svazčitý	<i>Dianthus armeria</i>	vzácný druh
Jetel podhorní	<i>Trifolium alpestre</i>	vzácný druh
Jetel válcovitý	<i>Trifolium rubens</i>	ohrožený druh
Kakost krvavý	<i>Geranium sanguineum</i>	vzácný druh
Lnice kručinkolistá	<i>Linaria genistifolia</i>	ohrožený druh
Locika prutnatá	<i>Lactuca viminea</i>	ohrožený druh
Modřenec chocholatý	<i>Leopoldia comosum</i>	ohrožený druh
Mochna písečná	<i>Potentilla arenaria</i>	vzácný druh
Netřesk výběžkatý	<i>Jovibarba globifera</i>	ohrožený druh
Pipla osmahlá	<i>Nonea pulla</i>	vzácný druh
Radyk prutnatý	<i>Chondrilla juncea</i>	vzácný druh
Rozrazil jarní	<i>Veronica verna</i>	vzácný druh
Rozrazil klasnatý	<i>Pseudolysimachion spicatum</i>	vzácný druh
Rožec krátkoplátečný	<i>Cerastium brachypetallum</i>	ohrožený druh
Rožec nízký	<i>Cerastium pumilum</i>	vzácný druh
Řebříček štětínolité	<i>Achilleasetacea</i>	ohrožený druh
Sesel sivý	<i>Seseli osseum</i>	vzácný druh
Silenka ušnice	<i>Silene otites</i>	ohrožený druh
Zběhoveček trojklanný	<i>Ajuga chamaepitys</i>	silně ohrožený druh
Zvonek moravský	<i>Campanula moravica</i>	vzácný druh

Jen nevelké území hostí neuvěřitelné množství druhů vyšších rostlin. Pohledy do členité skály z kulmských slepenců bohatě porůstající porosty divoké skalničky - netřesku výběžkatého jsou neobyčejně malebné a v našich podmínkách ryze neobvyklé.

V území rostou 2 zvláště chráněné druhy bylin a dalších více než 30 druhů ohrožených, zařazených na Červeném seznamu naší flóry.

V území můžeme nalézt 7 významných druhů dřevin.

V docela maličkém území žije ještěrka zelená a kupodivu stále přežívá jeden z ohožených druhů denních motýlů. Modrásek rozchodníkový.